

Neperkančiųjų organizacijų pirkimų vykdymo ypatumai

Turinys

Reglamentavimas _ 3

Principai _ 3

Pirkimų būdai _ 5

Pirkimo dokumentai _ 6

Pirkimo pabaiga. Sutartis _ 8

Europos socialinio fondo agentūros Teisės skyriaus viešųjų pirkimų vadovai, siekdami užtikrinti tinkamą pirkimų vykdymą, parengė leidinį projektų vykdytojams, kurie nėra perkančiosios organizacijos, tačiau vykdo projektus, bendrai finansuojamus iš Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų lėšų ir įgyvendinamus pagal 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programą, patvirtintą 2014 m. rugsėjo 8 d. Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimu, kuriuo patvirtinami tam tikri „2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos“ elementai, kad, siekiant investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslo, iš Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo, Europos socialinio fondo ir specialaus asignavimo Jaunimo užimtumo iniciatyvai būtų teikiama parama Lietuvai (apie nurodytą sprendimą Europos Komisija pranešė dokumentu Nr. C(2014) 6397), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2018 m. rugsėjo 24 d. Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimu (apie nurodytą sprendimą Europos Komisija pranešė dokumentu Nr. C(2018)6019).

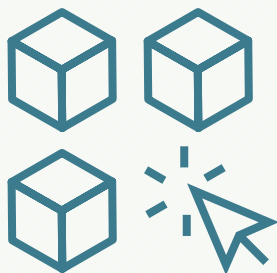
Šiame leidinyje ne tik nurodysime teisinį reglamentavimą, bet ir pateiksime realių situacijų vertinimą ir rekomendacijas, kaip tinkamai vykdyti pirkimus ateityje.

Reglamentavimas

Teisės aktas, reglamentuojantis pirkimų vykdymą – 2014 m. spalio 8 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės (toliau – Taisyklės).

Taisyklių 457¹ punktas išskiria, kad pirkimų tvarka nėra taikoma supaprastintai apmokamoms neperkančiųjų organizacijų projektų išlaidoms. Tai reiškia, kad projekto vykdytoji nereikia pateikti išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo dokumentų, kai projekto išlaidos apmokamos supaprastintai, kai joms taikomi fiksuotieji įkainiai, fiksuotoji suma ar fiksuotoji norma.

Principai

Būtina pabrėžti, kad Taisyklės numato jog neperkančioji organizacija pirkimus vykdo vadovaudamasi Sutarties dėl ES veikimo principais – laisvo prekių judėjimo, įsisteigimo laisvės, laisvės teikti paslaugas, lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei vienodo požiūrio, skaidrumo, proporcingumo ir abipusio pripažinimo principais, taip pat Taisyklių reikalavimais

Laisvo prekių judėjimo principas

Teisė į laisvą valstybėse narėse arba trečiojoje šalyje pagamintų prekių, kurios yra laisvoje apyvartoje valstybėse narėse, judėjimą – vienas pagrindinių Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo principų.

Neperkančioji organizacija vykdydama pirkimą negali apriboti perkamo objekto kilmės šalies, nurodama, kurioje šalyje jis privalo būti pagamintas ar parduodamas.

Įsisteigimo laisvės principas

Įsisteigimo teisė apima asmens teisę užsiimti savarankiška veikla ir ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones – tokia veikla gali būti ilgalaikė, vykdoma nuolat ir nepertraukiamai – tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios nustatytos susijusios valstybės narės teisės aktuose dėl šios valstybės piliečių įsisteigimo.

Neperkančioji organizacija vykdydama pirkimą negali apriboti tiekėjų dalyvavimo pirkime, nurodama, kurioje šalyje tiekėjas (subtiekėjas) privalo būti įsisteigęs.

Laisvės teikti paslaugas principas

Laisvė teikti paslaugas taikoma visoms paslaugoms, kurios paprastai teikiamos už atlyginimą ir kurių nereglementuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ir asmenų judėjimo laisvės. Paslaugą teikiantis asmuo šiuo tikslu gali laikinai vykdyti veiklą toje valstybėje narėje, kurioje yra teikiamos paslaugos, tokiomis pačiomis sąlygomis, kokias ta valstybė narė yra nustačiusi savo piliečiams.

Lygiateisiškumo principas

Šis principas reiškia pareigą tapačius reiškinius vertinti vienodai, bet nevertinti vienodai skirtingų situacijų, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas. Lygiateisiškumo principas pirkimą vykdančios organizacijos veiksmų vertinimui reikšmingas ne tik tiesioginio (*de jure*), bet ir netiesioginio (*de facto*) jo pasireiškimo prasme. Lygiateisiškumo principo pažeidimas fiksuotinas ne tik tada, kai nustatomas skirtingas tapačių reiškinų vertinimas (arba vienodas skirtingų), bet ir tada, kai visiems tiekėjams vienodai taikomi pirkimą vykdančios organizacijos veiksmai ar sprendimai *de facto* lemia skirtingus padarinius.

Nediskriminavimo bei vienodo požiūrio principas

Paprastai diskriminacija pripažįstama, kai nelygiateisišką subjektų padėtį lemia tam tikras diskriminuojantis kriterijus, kuris suponuoja, kad tam tikro subjektus diskriminuojančio kriterijaus pagrindu vieni subjektai bus išskirti iš kitų atitinkamų subjektų sąrašo.

Pažymėtina, kad skirtingas tiekėjų traktavimas savaimė nereiškia diskriminacijos. Diskriminacijai pripažinti būtina nustatyti, ar galima atitinkamas situacijas lyginti. Jeigu situacijų lyginti negalima, nėra galimybės spręsti dėl diskriminacijos: skirtingas *nepalyginamų* situacijų vertinimas nereiškia diskriminacijos.

Skaidrumo principas

Skaidrumo principas pažeidžiamas *inter alia*, kai pirkimą vykdanči organizacija viešojo pirkimo metu nesilaiko iš anksto žinomų taisyklių, nors ir tiesiogiai nesusijusių su viešaisiais pirkimais, kaip tokiais. Pirkimą vykdanči organizacija, tiek rengdama konkurso dokumentus, tiek vertindama tiekėjų pasiūlymus, privalo nepažeisti kitų teisės aktų.

Proporcingumo principas

Proporcingumo principo turinį sudaro siekiamų tikslų ir jiems pasirenkamų priemonių derinimas – šių priemonių adekvatumo tikslams vertinimas.

Abipusio pripažinimo principas

Viešuosiuose pirkimuose abipusio pripažinimo principas glaudžiai susijęs su iš nediskriminavimo principo kildinama lygiaverčių standartų doktrina. Siekiant išvengti konkretaus tiekėjo ar gamintojo protegavimo ir kitų dalyvių nelygiateisiškumo, pirkimą vykdančiai organizacijai draudžiama nurodyti tikslus duomenis, apibūdinančius konkretų ir individualų pirkimo objektą. Abipusis pripažinimas pirkimą vykdančias organizacijas įpareigodamas pripažinti kitose valstybėse narėse išduotus oficialiuosius dokumentus dėl prekių kokybės, tiekėjų kvalifikacijos bei užsienio tiekėjų atitikties kitiems reikalavimams. Atitinkamai negalima atmesti dalyvio pasiūlymo, jei jis, pavyzdžiui, pateikia galiojančius sertifikatus ar kitus jo kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus, kurie yra išduoti ne Lietuvos valdžios institucijos.

Vykdam pirkimą, neperkančiosios organizacijos tikslas – vadovaujantis Sutarties dėl ES veikimo principais ir Taisyklėse nustatytais reikalavimais sudaryti ekonomiškai pagrįstą pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti pareiškėjui ar projekto vykdytojui reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant projektui skirtas finansavimo lėšas.

Pirkimų būdai

Taisyklių 460.5 p., 460¹ p., ir 461 p. numatyta, kad neperkančiosios organizacijos pirkimus gali atlikti keturiais būdais:

- 1 konkurso būdu;
- 2 derybų būdu;
- 3 neskelbiamo pirkimo būdu;
- 4 kreipiantis į vieną tiekėją.

Pirmieji du pirkimo būdai (konkursas ir derybos) yra skelbiami viešai, atveriant pirkimus neapibrėžtam dalyvių skaičiui, o paskutiniai du (neskelbiamas pirkimas ir kreipimasis į vieną tiekėją) viešai nėra skelbiami ir gali būti atliekami tik esant tam tikroms sąlygoms.

Konkursas ir derybos. Konkurso arba derybų būdu pirkimai gali būti atliekami visais atvejais. Perkančioji organizacija prieš atlikdama pirkimą turi įvertinti derybų poreikį ir, jei pirkimo procedūros metu nusprendžiama derėtis, tai turi pažymėti pirkimo dokumentuose. Derybos vykdomos PAFT 460.5 p. nustatyta tvarka. Pažymėtina, kad atliekant pirkimus konkurso arba derybų būdu ypač svarbu tinkamai parengti pirkimo sąlygas, kurios nediskriminuotų tiekėjų, skatintų tiekėjų konkurenciją, išpildytų viešųjų pirkimų principus ir užtikrintų racionalų lėšų naudojimą. Atkreiptinas dėmesys, kad projekto vykdytojas, pradedamas pirkimą, pats įkelia skelbimą internetiniame puslapyje www.esinvesticijos.lt.

Neskelbiamas pirkimas. Taisyklių 460¹ p. numatyta, kad neskelbiamas pirkimas gali būti atliekamas tik tais atvejais, kai perkamos šios paslaugos:

- 1 dalyvavimo konferencijose paslaugos;

- 2 keleivių pervežimo, nakvynės ir kitos su tarnybine komandiruote susijusios paslaugos, kai jos įsigyjamos iš tiesioginio paslaugos teikėjo.

Svarbu paminėti, kad dalyvavimo konferencijose paslaugos neapima tokių paslaugų, kaip pačios konferencijos organizavimas. Čia kalbama tik apie dalyvavimo konferencijoje mokėstį, bilieto įsigijimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šis pirkimo būdas nereiškia galimybės kreiptis į vienintelį tiekėją. Neperkančioji organizacija, vykdydama pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, turi užtikrinti, kad apklausoje dalyvautų kuo didesnis skaičius tiekėjų.

Pirkimas iš vieno tiekėjo. PAFT 461 p. numatyta, kad neperkančioji organizacija turi teisę pateikti kvietimą dalyvauti pirkime (galimas pirkimo vykdymas žodžiu) vienam tiekėjui ir sudaryti su juo pirkimo sutartį, kai yra bent viena iš šių šešių sąlygų:

- 1 Paskelbus kvietimą dalyvauti pirkime nebuvo gauta nė vieno neperkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus atitinkančio tiekėjo pasiūlymo, o pirminės pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos.
- 2 Prekes, paslaugas ar darbus dėl meninių ar techninių priežasčių gali tiekti, teikti ar atlikti tik konkretus tiekėjas arba tiekėjas, turintis išimtinės teisės gaminti (tiekti) šias prekes, teikti paslaugas ar atlikti darbus. *Pavyzdžiui, kai dėl autorinių teisių prekes parduoti ar pasaugas suteikti gali tik vienas tiekėjas.*
- 3 Neperkančioji organizacija pagal ankstesnę pirkimo sutartį iš kokio nors tiekėjo pirkimo prekių ir nustatė, kad iš jo verta pirkti papildomai, siekiant iš dalies pakeisti turimas ir įprastines prekes ar įrenginius arba padidinti turimų prekių ar įrenginių skaičių (kiekį), kai, pakeitus tiekėją, neperkančiajai organizacijai reikėtų įsigyti medžiagų, turinčių kitokias technines charakteristikas, ir dėl to atsirastų nesuderinamumų arba per didelių techninių eksploatacijos ir priežiūros sunkumų. *Pavyzdžiui, jei naudojami įrangai reikalingos papildomos prekės ar papildiniai, o techniškai suderinamų negali pateikti kiti tiekėjai.*
- 4 Perkamos literatūros, mokslo ir meno kūrinių autorių, atlikėjų ar jų kolektyvo paslaugos, taip pat mokslo, kultūros ir meno sričių projektų vertinimo ir pretendentų gauti teisės aktų nustatyta tvarka įsteigtas premijas veiklos šiose srityse vertinimo paslaugos.

- 5 Perkamos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros paslaugos, medžiagos, reagentai ir panašūs produktai, tiesiogiai susiję su mokslinių tyrimų ir (ar) technologinės plėtros veikla.
- 6 Pirkimo sutarties vertė, finansuojama iš projekto tinkamų finansuoti išlaidų finansavimo šaltinių, padauginta iš projekto finansuojamosios dalies, neviršija 60 000,00 eurų (su PVM), įskaitant jau sudarytas arba ketinamas sudaryti tos pačios rūšies prekių ir (arba) paslaugų ar to paties objekto darbų pirkimo sutartis. Neperkančiosioms organizacijoms rekomenduojama nustatant tos pačios rūšies prekių ir (arba) paslaugų ar to paties objekto darbų pirkimo sutarčių vertę taikyti Bendrąjį viešųjų pirkimų žodyną. Laikoma, kad prekės ir paslaugos yra tos pačios rūšies, jeigu yra priskirtos tam pačiam BVPŽ kodui.

Svarbu tai, kad neperkančioji organizacija pasirinkdama pirkimo būdą negali dirbtinai skaidyti pirkimo, jeigu taip galėtų būti išvengta nustatytos pirkimų tvarkos taikymo. Neperkančioji organizacija vykdydama pirkimus nepriklausomai nuo pasirinkto pirkimo būdo turi siekti įgyvendinti viešųjų pirkimų principus, skatinti tiekėjų konkurenciją bei racionaliai naudoti lėšas.

Pirkimo dokumentai

Pirkimo dokumentai – tai skelbiami ar pateikiami tiekėjams dokumentai, apibūdinantys perkamą objektą ir pirkimo sąlygas: skelbimas, kvietimas, techninė specifikacija, aprašomieji dokumentai, pirkimo sutarties projektas (jeigu jis rengiamas), kiti dokumentai ir dokumentų paaiškinimai (patikslinimai). Pirkimo dokumentai yra teikiami Agentūrai vykdamas išankstinę priežiūrą.

Pagrindiniai reikalavimai pirkimo dokumentams. Pirkimo vykdytojas (NPO) pirkimo dokumentuose pateikia visą informaciją apie pirkimo sąlygas ir procedūras:

- nurodo tikslus ir aiškius minimalius techninius ir (arba) funkcinius perkamų prekių, paslaugų ar darbų reikalavimus (techninę specifikaciją) ir (arba) apibūdina norimą rezultatą;
- nustato pasiūlymų vertinimo kriterijus ir sąlygas;
- nustato pasiūlymų pateikimo terminą;
- pateikia informaciją, kaip turi būti apskaičiuota ir išreikšta pasiūlymuose nurodyta kaina;
- nurodo kvalifikacinius reikalavimus, kurie yra pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs, aiškūs ir dirbtinai neribojantys konkurencijos;
- parengia trumpas pirkimo sąlygas (pavyzdžiui, pagal poreikį: nustato pasiūlymo galiojimo terminą, prekių tiekimo, pasiūlymo paslaugų teikimo ar darbų atlikimo terminus, sutarties vykdymo vietą, sutarties sudarymo ir apmokėjimo sąlygas, draudimo, perdavimo ir priėmimo, atskaitomybės sąlygas ir pan.);
- nustato pirkimo sutarties sąlygas;
- pasiūlymų galiojimo užtikrinimo ir pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimo reikalavimus.

Techninė specifikacija. Rengiant techninę specifikaciją, svarbu, kad ji užtikrintų konkurenciją ir nediskriminuotų tiekėjų, būtų atsižvelgiama į neįgalųjų kriterijus arba į visiems naudotojams tinkamą produktą, o pirkimo objektas ir apimtis atitiktų projekto aprašymą.

Techninė specifikacija perkant prekes ar paslaugas – viešojo pirkimo dokumentuose nustatyti produktui ar paslaugai apibūdinti reikalingi duomenys, apimantys produkto reikalavimus: pavadinimas, kuriuo produktas parduodamas, terminija, simboliai, bandymai ir bandymų metodai, pakavimas, žymėjimas ir ženklavimas, vartojimo (naudojimo) instrukcijos, gamybos procesai ir metodai bet kuriuo prekės ar paslaugos gyvavimo ciklo etapu, taip pat atitikties įvertinimo tvarka.

Rengiant **paslaugų techninę specifikaciją**, rekomenduojama aiškiai apibūdinti perkamų paslaugų pobūdį ir reikalavimus, darbo mastą, nurodyti tikslus ir laukiamus rezultatus. Gali būti nurodomi reikalingi ekspertai ir jiems keliami reikalavimai, paslaugų atlikimo grafikas, paslaugų teikėjo rengiamos ataskaitos.

1 pavyzdys. *Jei perkami mokymai – idealiu atveju techninėje specifikacijoje turėtų būti nurodyta: mokymų temos, turinys, trukmė, sudėtingumo lygis (pradedančiųjų, pažengusių ir pan.), dalyvių skaičius, grupių dydis, patalpų (įrangos) nuoma, maitinimas (pusryčiai (kava / arbata, 2 pyragėliai, 3 saldainiai), pietūs (šaltas užkandis, karštas patiekalas (patiekalas iš ne maltos mėsos ar žuvies, bulvės arba ryžiai, šviežios daržovės), gėrimas (sultys ar mineralinis vanduo), kava), vakarienė (karštas patiekalas ir gėrimas (sultys ar mineralinis vanduo) ir pan.), apgyvendinimas (vienviečiai kambariai su patogumais (WC, dušas) lektoriams; 2–3 vietų kambariai su patogumais (WC, dušas) mokymų dalyviams), dalijamoji medžiaga, pažymėjimų išdavimas, kitos priemonės, vertimas (synchroninis), transportas, mokymų vieta (kuriame mieste arba tam tikru atstumu nuo darbo vietos ir pan.)*

Techninė specifikacija gali būti parengta šiais būdais arba jų deriniu:

- nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas; kiekviena nuoroda pateikiama su terminu „arba lygiavertis“;
- apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinius reikalavimus (gali apimti ir aplinkos apsaugos reikalavimus);
- apibūdinant rezultatus arba funkcinius reikalavimus;
- vieniems pirkimo objektams pateikiant standartus ir pan., kitiems – nurodant norimą rezultatą ar funkcinius reikalavimus.

Techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus modelis ar šaltinis, konkretus procesas ar prekės ženklas, patentas, tipas, konkreti kilmė ar gamyba. Toks nurodymas yra leistinas išimties tvarka, kai pirkimo objekto neįmanoma tiksliai ir suprantamai apibūdinti. Šiuo atveju būtina įrašyti „arba lygiavertis“.

2 pavyzdys. *SveNAS funkcionalumą, pasiekiamą per interneto naršyklę, naudotojo sąsaja turi atitikti W3C XHTML arba lygiavertę specifikaciją ir turi būti naudojama ne žemesnė kaip 1.0 W3C XHTML arba lygiavertė versija. Realizavimui turi būti naudojama ne žemesnė kaip 2 lygio CSS2 arba lygiavertė technologija (Cascading Style Sheets Language 2, www.w3.org/Style/CSS/).*

Dažniausios klaidos rengiant technines specifikacijas

- nurodomi registruoti prekės ženklai;
- nurašomos techninės specifikacijos iš kurio nors vieno tiekėjo katalogo;
- naudojama itin daug parametų (pvz., personaliniam kompiuteriui aprašyti užtenka maždaug 10 parametų);
- nurodomi itin tikslūs parametrai: aukštis, plotis, svoris ir pan.;
- nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas pamirštama įrašyti žodžius „arba lygiavertis“;
- prašoma specifinių ir nebūtinų sertifikatų, atestatų ir pan.;
- pirkimo objektas ir apimtys nevisiškai atitinka projekto aprašymą.

Reikalavimų tiekėjų kvalifikacijai, finansiniams, ekonominiams ir techniniams pajėgumams rengimas. Pirkimo vykdytojas turi teisę nustatyti minimalius tiekėjų kvalifikacijos (teisės verstis atitinkama veikla, finansinio ir ekonominio bei techninio ir profesinio pajėgumo) reikalavimus ir pareikalauti, kad tiekėjai pateiktų prašomą informaciją ir kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus. Nustatant reikalavimus tiekėjams, galima vadovautis Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodikos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105, aktualia redakcija.

Tiekėjo kvalifikacijai neatitikus minimalių nustatytų reikalavimų, jo pasiūlymas atmetamas (toliau nevertinamas).

Dažniausios klaidos, nustatant ir vertinant tiekėjų kvalifikacinius reikalavimus

- nepagrįsti, neproporcingi perkamam objektui kvalifikaciniai reikalavimai ir jų reikšmės;
- dirbtinai padidinti ekspertams keliami reikalavimai;
- reikalavimai neįvertinami, nepamatuojami, jų negalima pagrįsti dokumentais;
- pamirštama paprašyti pateikti reikalavimų atitikimą patvirtinančius dokumentus;
- nustatomi reikalavimai tiekėjų kvalifikacijai, tačiau vertinimo metu jie netikrinami;
- perkamas objektas išskaidytas į dalis, bet kvalifikacijos reikalavimai nustatyti ne pagal kiekvieną perkamo objekto dalį atskirai.

Pirkimo pabaiga. Sutartis

Pirkimo pabaiga

Taisyklių 462 p. įtvirtintas baigtinis pirkimo baigties atvejų sąrašą, t. y. pirkimas (ar atskiros dalies pirkimas) pasibaigia, kai yra bent viena iš šių aplinkybių:

- 1 sudaroma pirkimo sutartis;
- 2 atmetami visi pasiūlymai;
- 3 nutraukiamos pirkimo procedūros;
- 4 per nustatytą terminą nepateikiamas nė vienas pasiūlymas;
- 5 pasibaigia pasiūlymų galiojimo laikas ir pirkimo sutartis nesudaroma dėl priežasčių, kurios priklauso nuo tiekėjų;
- 6 visi tiekėjai atsiima pasiūlymus ar atsisako sudaryti pirkimo sutartį.

Sutarties sudarymas

Dažniausias ir, be jokios abejonės, pats sėkmingiausias pirkimo baigties atvejis yra sutarties sudarymas. Pirkimo sutartis sudaroma su laimėjusį pasiūlymą pateikusių tiekėju arba su vienintelį pasiūlymą pateikusių tiekėju. Svarbu, kad tais atvejais, kai pasiūlymą pirkime pateikia vienintelis tiekėjas, jo pasiūlymas be išlygų privalo visiškai atitikti pirkimo sąlygas. Sudarant pirkimo sutartį negali būti keičiama laimėjusio tiekėjo galutinio pasiūlymo kaina ir sąlygos, taip pat pirkimo sąlygos, išskyrus atvejus, kai buvo vykdomos derybos. Jeigu

pirkime buvo vykdomos derybos, galutiniu tiekėjo pasiūlymu yra laikomas derybų protokolas, todėl sudarant pirkimo sutartį negali būti keičiamos derybų protokole užfiksuotos pasiūlymo sąlygos (Taisyklių 460.7 p.).

Sutarties forma ir turinys

Taisyklių 461¹ p. griežtai reglamentuoja pirkimo sutarties formos reikalavimus, t. y. nustato, kad pirkimo sutartis, kurios vertė viršija 3000 Eur be PVM, turi būti sudaroma raštu. Atkreiptinas dėmesys, jog Taisyklių nėra specialaus reglamentavimo pirkimo sutarties turiniui, todėl sudarant sutartį neperkančiosios organizacijos privalo vadovautis bendrosiomis Civilinio kodekso (toliau – CK) reglamentuojamomis sutarties sudarymo taisyklėmis, taip pat pirkimo sąlygomis. Neabejotinai visais atvejais esminėmis ir būtinomis pirkimo sutarties nuostatomis laikytini objektas, kaina ir sutarties įgyvendinimo terminai, o atsižvelgiant į kiekvieną individualų atvejį, ir kitos pirkimo sąlygos. Rekomenduojama pirkimo sutartyje, kai ji sudaroma raštu, be objekto, kainos ir terminų taip pat nustatyti sutarties šalių teises ir pareigas, mokėjimo tvarką, sutarties įvykdymo užtikrinimą, sutarties peržiūros sąlygas, sutarties nutraukimo atvejus ir ginčų sprendimo tvarką. Neretai perkant iš užsienio paslaugos teikėjo, dėl galiojančios skirtingos praktikos užsienio šalyse, jis atsisako sudaryti pirkimo sutartį raštu, net kai ji viršija Taisyklių 461¹ p. nustatytą ribą. Akcentuotina, jog Taisyklių nenustato išimčių šiuo klausimu, todėl visais atvejais, kai sutarties vertė viršija 3 000 Eur be PVM, sutartis privalo būti sudaryta raštu. CK 6.192 str. nustatyta, jog kai pagal įstatymus sutartis turi būti rašytinės formos, ji gali būti sudaroma tiek surašant vieną šalių pasirašomą dokumentą, tiek ir apsiikeičiant raštais, telegramomis, telefonogramomis, telefakso pranešimais ar kitokiais telekomunikacijų galiniais įrenginiais perduodama informacija, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti jį siuntusios šalies parašą.

Sutarties keitimas

Finansų ministerija 2019 m. rugsėjo 20 d. Taisyklių keitimu Nr. 1K-274, kuris įsigaliojo 2019 m. rugsėjo 28 d., išplėtė galimybių keisti sutarties nuostatas sąrašą. Taisyklių 460.8 p. nustatyta, kad neperkančioji organizacija pirkimo sutarties galiojimo laikotarpiu gali ją keisti, neatlikdama naujos pirkimo procedūros, išskyrus atvejus, kai keičiamos esminės

pirkimo sutarties sąlygos. Sąlygos, kurioms esant keitimas būtų laikomas esminiu, taigi nebūtų galimas atlikti ir turėtų būti vykdoma nauja pirkimo procedūra, yra:

- 1 jos pakeičiamos numatant naujas sąlygas, kurios, jeigu būtų nustatytos pirkimo dokumentuose, būtų suteikusios galimybę dalyvauti pirkimo procedūrose kitiems, nei dalyvavo, tiekėjams (*pavyzdžiui*, keitimu nustatomas ilgesnis paslaugų suteikimo terminas, nei buvo nustatyta pirminėse pirkimo sąlygose bei sutartyje);
- 2 jos pakeičiamos numatant naujas sąlygas, dėl kurių, jeigu jos būtų nustatytos pirkimo dokumentuose, laimėjusiu pasiūlymu galėtų būti pripažintas ne pasirinkto, bet kito tiekėjo pasiūlymas (*pavyzdžiui*, keitimu padidinamas prekės ar paslaugos įkainis);
- 3 dėl pakeitimo labai padidėja pirkimo sutarties apimtis (kadangi tai visiškai naujas atvejis, nėra jo taikymo praktikos. Vis dėlto sistemiškai vertinant Taisyklių nuostatas, manytina, jog, remiantis šia nuostata, pirkimo sutarties apimtis, neatliekant naujos pirkimo procedūros, negalėtų didėti daugiau kaip 30 procentų nuo pradinės pirkimo sutarties apimties);
- 4 ekonominė sutarties pusiausvyra pasikeičia asmens, su kuriuo sudaryta sutartis, naudai taip, kaip nebuvo nustatyta pirminės sutarties sąlygose (*pavyzdžiui*, keitimu atsisakoma dalies prekių ar paslaugų, tačiau tiekėjui sumokama visa sutarties vertė);

2019 m. rugsėjo 20 d. Taisyklės taip pat buvo papildytos nauju 460.9. p., kuris nustato, jog Pirkimo sutartis jos galiojimo laikotarpiu gali būti keičiama neatliekant naujos pirkimo procedūros ir nereikalaujant patikrinti, ar nėra prieš tai 1–4 papunkčiuose nurodytų aplinkybių, šiais atvejais:

- 1 bendra atskirų pakeitimų pagal šį papunktį vertė neviršija 10 procentų pradinės pirkimo sutarties vertės, kai perkamos prekės ar paslaugos, ir 15 procentų – kai perkami darbai, ir pakeitimu iš esmės nepakeičiamas pirkimo sutarties pobūdis; skaičiuojant, ar pakeitimai neviršija 10 procentų, pradinės pirkimo sutarties vertė skaičiuojami tiek prekių ar paslaugų papildomi įsigijimai, tiek jų atsisakymas (*pavyzdžiui*, įgyvendinant Pirkimo sutartį paaiškėja, jog dalies paslaugų įsigyti nebetikslinga, tačiau jas tikslinga pakeisti naujomis paslaugomis. Tokiu atveju skaičiuojamas bendras suminis procentas paslaugų dalies, kurios atsisakoma, ir paslaugų dalies, kurią ketinama įsigyti papildomai. Pakeitimas būtų galimas atlikti tik tokiu atveju, jei jų suma neviršija 10 procentų nuo pirminės Pirkimo sutarties vertės);

- 2 dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, paaiškėja, kad reikalingi papildomi darbai arba paslaugos, kurie nebuvo įrašyti į sudarytą pirkimo sutartį ir kurių techniškai ar ekonomiškai neįmanoma atskirti nuo pradinės pirkimo sutarties, nesukeliant didelių nepatogumų neperkančiajai organizacijai, arba kai tokie darbai ar paslaugos, nors ir gali būti atskirti nuo pradinės pirkimo sutarties, yra būtini jai baigti įgyvendinti. Bendra atskirų pakeitimų pagal šį papunktį vertė neturi viršyti 50 procentų pagrindinės pirkimo sutarties vertės ir pakeitimu negali būti iš esmės pakeičiamas pirkimo sutarties pobūdis.

Sutarties pakeitimai įforminami tokia pačia forma, kokia buvo sudaryta pirkimo sutartis, t. y. jeigu sutartis buvo sudaryta raštu, tai ir sutarties pakeitimas turi būti sudarytas raštu (CK 6.192 str. 4 d.).

Pažymėtina, jog sąlygų, kurių peržiūra buvo iš anksto tiksliai, aiškiai ir nedviprasmiškai aptarta pirkimo sąlygose, keitimas sutarties įgyvendinimo metu nėra laikomas sutarties keitimu (*pavyzdžiui*, pirkimo sąlygose iš anksto aiškiai nustačius, jog paslaugų teikimo terminas gali būti pratęstas vieną kartą ne ilgesniam kaip 2 mėnesių laikotarpiui, pratęsimas šiuo laikotarpiu nebus laikytinas sutarties keitimu).

esfa

Europos socialinio fondo agentūra

Gynėjų g. 16, Vilnius 01109

Tel. 8 5 264 9340

Faks. 8 5 260 8281

info@esf.lt

www.esf.lt